

Destilleriarbetarna Neil McGarvey och Graeme Morrison med ett fat modell större (ex-sherry butt) och ett mindre av den typ som de säljer till privatpersoner och whiskyklubbar.

GLENGGLASSAUGH

– pannan som tände igen

Det lilla Speyside-destilleriet vid Nordsjökusten har knappast aldrig funnits, ändå finns det. Berättelsen om Glenglassaugh är berättelsen om humlan som knappast kunnat flyga, men som nu flyger mer än någonsin.

TEXT: HASSE NILSSON FOTO: DESTILLERIET

TROTS ATT GLENGGLASSAUGH har funnits i mer än 130 år är det mycket få som provat eller ens sett en originalbuteljering från destilleriet. För det mesta har det varit stängt och när pannorna tuffat på har det nästan uteslutande handlat om att förse blendindustrin med basmalt. Därför var det kanske inte så konstigt att Glenglassaugh var ett av de destillerier som tystnade på 80-talet när blendmarknaden dök.

»Jag skulle aldrig sätta pengar på att Glenglassaugh öppnar igen« skrev whiskyöraklet Jim Murray 1997. Och så sent som 2007 slår Per Ellsberger fast att destilleriet kommer att förbli stängt. Men visa män är ofta klensibyllor och med kristallkulor för ögonen ser vilken siare som helst oskarpt. Verkligheten ville annorlunda. Fast det ska medges att det var det en verklig högoddsare som gick in när det holländska investmentbolaget Scaent Group, meddelade att de köpt Glenglassaugh för fem miljoner pund och att de ämnade blåsa liv i det gamla nedgångna destilleriet, som hade stått tyst och öde i 22 år.

Scaent Group startade sin verksamhet med elhandel i Sverige i början av 2000-talet och blev snabbt en betydande aktör på den avreglerade europeiska energimarknaden, men att de valde att utveckla sin verksamhet inom whisky tillverkning måste ses som en ganska oförutsägbar strategisk positionering av bolaget.

Av de många destillerier som tystnade i början av 1980-talet så hade det spekulerats betydligt intensivare om eventuella nystarter på andra håll än utanför det lilla ensliga fiskeläget Portsoy där Glenglassaugh klamrar sig fast vid klippkanten med utsikt över Moray Firth. Om de nya ägarna hade fått önska hade de nog valt ett mer prestigeladdat varumärke bland de nedlagda destillerierna att satsa sina pengar på, men omständigheter som litet lager (bara 400 fat ingick i köpet), en relativt intakt produktionsutrustning (nyinvesteringarna stannade vid i sammanhanget »blygsamma« 13 miljoner kronor) och ett ägarbolag som visade sig villigt att sälja avgjorde saken. Edrington hade →

Produktionschef Stuart Nickerson tar emot IWSC-priset för Best Cask Strength Scotch Whisky av Richard Paterson från Whyte & Mackay (sponsorer) och Sir Ian Good.

→ under tiotalet år på 1970- och 80-talet experimenterat med att försöka tillverka en whisky i Glenrothes stil vid Glenglassaugh, men lagt ner försöken och visste inte riktigt vad man skulle göra med destilleriet. Man gick till och med så långt att man körde vatten med tankbil från Glenrothes. Trots det fick man inte riktigt till det som man önskade. 70 miljoner friska energibolagskronor löste problemet åt dem.

Glenglassaugh grundades 1874 av vin- och sprithandlaren James Moir och hans brorssöner Alexander och William Morrison. James Moir vill försäkra sig om en stabil och stadig tillgång på whisky till sin egen handelsverksamhet. Tillsammans började de leta efter den optimala platsen att bygga ett destilleri. De fann den på mark som tillhörde gården Craigmills en liten bit utanför Portsoy, de valde platsen för att Glassaugh River just där flödade som mest hetsigt på sitt upplopp mot havet. De anlätade en destilleriarkitekt från Elgin som var framsynt nog att dra nytta av läget, ett stort vattenhjul fick ge kraft

» Glenglassaugh grundades 1874 av vin- och sprithandlaren James Moir och hans brorssöner Alexander och William Morrison.«

åt malthissar, kvarnar och annan utrustning. James Moirs affärsidé var ovanligt nog att sälja buteljerad singelmaltwhisky under varumärket James Moir & Alexander Morrison, men snart var även betydande blendwhiskyföretag stora kunder, däribland Teachers. Glenglassaugh fick tidigt rykte om sig att producera en särskilt högklassig whisky. Enligt ägarna berodde det på att James Moir var en av de första som insåg betydelsen av kvaliteten på ekfaten. En hel del andra destillerier i trakten såg ekfaten som förvaringskärl, medan Moir menade att faten hade en avgörande betydelse för resultatet. James Moir var en

entreprenör av stora mått. Han såg bland annat till att järnvägen kom till byn, han byggde en telegraflinje och han gjorde en industri av fisket i trakten.

Glenglassaugh förblev i den ursprungliga ägarkonstellationen i tjuugo år. Efter en del ägarbyten hamnade det 1892 hos Highland Distillers (sedermera Edrington). Men redan några få år in på 1900-talet hamnade destilleriet i malpåse och fick stanna i naf-

Distillerichef
Graham Eunson gör
Glenglassaugh's första
nya sprit, vilket ägde
rum den fjärde decem-
ber 2008.

talinet ända till 1931, då det flämtade till några år innan det åter släcktes och tvingades tillbaka ner i säcken. Det skulle dröja till 1960 innan malt åter rann ur tappkranarna på Glenglassaugh, då hade Highland Distillers kostat på sig en totalrenovering och mer eller mindre blåst ut allt som fanns och satsat på ny toppmodern utrustning. Glenglassaugh blev en blendfabrik och trampade ut stora volymer till främst Famous Grouse, Lang's och Cutty Sark. Den som drack en Famous i början av 1980-talet har med stor sannolikhet fått i sig en rejäl skvätt Glenglassaugh. Någon singelmalt buteljerades aldrig under denna tid. Det skulle dröja ända till 1998 innan den första destilleritappningen med singelmalt sedan James Moirs dagar gick att hitta i de mest välorterade whiskybutikerna. Då släpptes en mycket exklusiv och rar tappning i Highland Distillers Family Silver-Series, men då hade Glenglassaugh åter förpassats till de slocknade destilleriernas skara. 1986 stängde Glenglassaugh för gott – trodde man.

Även om lilla Glenglassaugh har en anrik historia som sträcker sig närmare 140 år tillbaka i tiden, så har destilleriet inte producerat whisky mer än en handfull

av dessa decennier. Inte heller har produktionen varit särskilt omfattande. I modern tid har den dessutom varit helt inriktad på blendmarknaden. Därför är singeltappningar från Glenglassaugh mycket sällsynta. De whiskydrickare och samlare som har varit om sig och kring sig har under de senare åren kunnat få tag på en och annan från oberoende buteljerare. I många fall har dessa förbluffat konnässörerna, det har nämligen visat sig att när Glenglassaugh fått mogna till ordentligt vuxen ålder så når den en kvalitet som få destillerier i Speyside kan matcha. Jim Murray kallar gammal Glenglassaugh för »magnificent stuff» och utser den till »en av Speysides mest klassiska, mest karaktärsfyllda och bästa malter«. Den nyligen släppta 40-åringen förärar han omdömet »en av världens bästa malter alla kategorier«.

När Scaent Group förvärvade destilleriet 2008 ingick 400 fat gammal »Glassaugh« i köpet. Man var inte sen med att vittja lagerhusen och släppa en 21-åring, en 30-åring och en 40-åring. Tyvärr följde en prislapp lika anspråksfull som flaskan var vacker. När man startade om destilleriet gick man mycket noga till väga. Bland annat head huntade man några av de allra →

A

GLENGLASSAUGH DISTILLERY

» När Scaent Group förvärvade destilleriet 2008 ingick 400 fat gammal ›Glassaugh‹ i köpet. Man var inte sen med att vittja lagerhusen och släppa en 21-åring, en 30-åring och en 40-åring.«

→ tyngsta namnen i den skotska whiskyindustrin. Från Glenmorangie »snodde« man destillerichefen Graham Eunson, med förflutet på Scapa och Glendronach, och till produktionschef plockades Stuart Nickerson som tidigare varit verksam på Highland Park, Glenrothes, Glenglassaugh, Glenfiddich, Balvenie, Kinkinvie och graindestilleriet Girwan. Tillsammans har de båda »legendarerna« bildat ett drivet produktionsteam. När Glenglassaugh åter öppnades officiellt, den 24 november 2008, i närvaro av flera av Skottlands stora dignitärer, så var det minst sagt ett framtidsinriktat gäng som vred om kranarna. Tre dagar senare sattes den första mäsken. Sedan dess har Glenglassaugh inte vilat på hanen, förutom de tre prestigetappningarna med äldre whisky har man som ett av mycket få skotska destillerier valt att släppa en New Make Spirit på bara sex månader under namnet »The Spirit drink that dare not speak its name«. Den uppfyller alltså inte treårskravet och får därmed inte kallas whisky. För att få in ytterligare kapital till verksamheten i väntan på riktig whisky har man också tagit fram ett erbjudande om att köpa småfat, så kallade octaves på 50 liter, till en kostnad om 500 pund. Vad som kommer att ske de närmaste åren ruvar säkert Graham Eunson och Stuart Nickerson på som bäst. Det är nog ingen vågad gissning att vi får se fatexperiment. Har man som Mr Eunson rötterna hos Glenmorangie, som är slutlagringarnas kanske främsta tempel i Skottland, så lär »smaksatt« Glenglassaugh inte vara långt borta, på gott och ont. Det roligaste är att humlan åter flyger och att vi snart, mycket snart lär få se officiella destilleritappningar med Portsoy-whisky igen, eller som Graham Eunson själv uttrycker det:

– Jag kan knappt bärga mig till jag får uppleva vår egen 12-åring. ■

GLENGLASSAUGH DISTILLERY

Grundat: 1873-1875

Nuvarande kapacitet: 1100 000 liter ren alkohol

Malkvarn: Porteuskvärn från 1930, den enda i sitt slag

Kornsort: Mest Optic

Mäskkar: Fyra trä- och två i rostfritt, som inte används

Pannor: Två stycken, med boiling balls och raka lyne arms

Jästid: Mellan 60 och 90 timmar

Fattyper: En stor variation förekommer

Buteljering: I egen anläggning

Färgning: Nej

Kylfiltrering: Nej